

בש"פ 9905/16 - פלוני נגד פלונית, פלוני, בית הדין הרבני האזורי חיפה

בבית המשפט העליון

בש"פ 9905/16

לפני:
המבקש:
כבוד הנשיאה מ' נאור
פלוני

נ ג ד

המשיבים:
1. פלונית
2. פלוני
3. בית הדין הרבני האזורי חיפה

הודעה ודיון לפי סעיף 2(ב) לחוק בתי דין דתיים (מניעת הפרעה), התשכ"ה-1965

תאריך הישיבה: ג' בשבט התשע"ז (30.1.2017)

בשם המבקש: עו"ד אלן עושרת

בשם המשיבה 1: עו"ד טל איטקין

בשם המשיב 2: עו"ד מאיר בן חיים

בשם המשיב 3: עו"ד רפי רכס

החלטה

עמוד 1

1. ביום 19.12.2016 הודיע בית הדין הרבני האזורי בחיפה על החלטתו להטיל על המבקש, שהינו אביו של המשיב 2 (להלן: הבעל), מאסר למשך 72 שעות וקנס כספי בסך 30,000 ש"ח. בית הדין ציין בהחלטתו כי במהלך הדיון שהתקיים בבית הדין ביום 19.12.2016, בנוכחות המבקש ואחות הבעל, התנהג המבקש באופן מבזה, צעקני ומאיים כלפי בית הדין, התקרב לעבר הדיינים, והניף ידיים כלפי אב בית הדין. לשיטת בית הדין, המבקש הותרה מספר פעמים כי באם ימשיך בהתנהגותו הוא עלול להיעצר ואף להיקנס, ועל אף זאת המבקש לא שעה להתראות בית הדין ולא חדל מהתנהגותו. לפיכך, הודיע בית הדין על הנקיטה בסנקציות האמורות כלפי המבקש, תוך שהדגיש כי כחלק מהשיקולים בהטלת העונשים התחשב בית הדין גם בקללות ובגידופים שהשמיע המבקש מחוץ לאולם בית הדין, בדיון אחר שנערך ביום 3.1.2016.
2. בהודעה שהועברה לעיוני על ידי בית הדין צוין כי העונשים הוטלו בהתאם להוראות חוק בתי דין דתיים (מניעת הפרעה), התשכ"ה-1965 (להלן: חוק מניעת הפרעה). מנגד, בפקודת המאסר צוין שהסנקציות הוטלו מכוח סעיף 3 לחוק בתי הדין הרבניים (קיום פסק דין של גירושין), התשנ"ה-1995; ואילו בהחלטת בית הדין הרבני עצמה נכתב כי הסנקציות הוטלו מכוח סעיף 7(א) לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז-1956. בהחלטת מאותו יום הוריתי על עיכוב ביצוע עונש המאסר ותשלום הקנס שהוטל על המבקש עד למתן החלטה אחרת; ביקשתי את עמדת הצדדים; והוריתי לבית הדין הרבני להבהיר מפורשות מכוח איזה חוק הוטלו העונשים. עקב תקלה, שוחרר המבקש מהמאסר רק ביום 20.12.2016, כך ששהה במאסר כ-24 שעות.
3. ביום 20.12.2016 הבהיר בית הדין הרבני כי עונשי המאסר והקנס ניתנו מכוח סעיף 2(א) לחוק למניעת הפרעה, ולא מכוח החוקים האחרים שצינו בשגגה. בית הדין אף הוסיף כי המבקש התנהג בדיון בדרך של אלימות, הקים רעש באולם בית הדין, התקרב למושב הדיינים, צרח, צעק, הניף ידיים בצורה מאיימת, והפריע למהלכו הסדיר של הדיון.
4. ביום 25.12.2016 הגישה המשיבה 1 (להלן: האישה), את תגובתה. האישה ציינה בתגובתה כי לא נכחה בדיון מושא הליך זה, אולם לשיטתה בית הדין פעל בהתאם לסמכויותיו שבחוק ובפסיקה. ביום 30.12.2016 העביר בא-כוח הבעל את תגובתו. לטענתו, הוא לא זומן לדיון בו זמנו בני משפחתו של הבעל, ואין לו כל ידיעה על אודות ההתרחשויות באולם בית הדין, אלא מקריאת הפרוטוקולים לאחר מעשה. מכל מקום, ביקש בא-כוח הבעל לציין כי ייצוגו את הבעל נעשה כיום בעל כורחו, מאחר שבקשתו לשחרור מייצוג נדחתה על ידי בית הדין הרבני.
5. ביום 1.1.2017 הגיש המבקש את תגובתו. בפתח התגובה, ביקש המבקש לזמנו לדיון בפניי לשם ביטול הקנס והמאסר שהוטלו עליו, לשיטתו, שלא כדין. לטענת המבקש, בית הדין נהג שלא כשורה בכך שדאג למאסרו עוד בטרם מסירת הודעה מתאימה לבית משפט זה, ורק מטעם זה מתבקש שאורה על ביטול העונש. לגופו של עניין, הכחיש המבקש את המיוחס לו ואף טען שלא הוזהר כדין כי ייאסר למשך 72 שעות או שיוטל עליו קנס בסך 30,000 ש"ח (הוזהר מקנס של 10,000 ש"ח בלבד וממאסר של 24 שעות). לחלופין, טען המבקש כי ניתן היה להטיל עליו סנקציה מידתית יותר כגון הוצאה למספר דקות מחוץ לאולם או קנס מתון יותר בסך של כמה מאות שקלים בלבד. עוד קבל המבקש על כך שבית הדין התחשב בהטלת הסנקציות גם באירוע שאירע, לכאורה, בדיון מיום 3.1.2016, כאשר אין כל הוכחה שהמבקש אכן התנהג כפי שמיוחס לו, ואף לא ניתן לו לטעון כנגד כך. המבקש אף טען כי בשל העדר הקוהרנטיות בין החלטת בית הדין לבין פקודת המאסר, באשר לסמכות הטלת העונש - יש לפסול את העונשים. בנוסף ציין המבקש כי לא היה מיוצג בעת הדיונים בפני בית הדין האזורי.

6. בהחלטתי מיום 5.1.2017 הוריתי כי התיק ייקבע לדין בפניי, תוך שהבהרתי כי עונשי המאסר והקנס מושאי הליך זה מעוכבים עד למתן החלטה אחרת. ביום 30.1.2016 התקיים דין על-פה בפניי במהלכו שמעתי את טענות הצדדים.

דין והכרעה

7. בפתח הדברים אציין כי לנוכח הבהרת בית הדין כי הטיל את הסנקציות מכוח החוק למניעת הפרעה, יתמקד הדיון בהליך לפי חוק זה. מכל מקום – ובמבט צופה פני עתיד – ברצוני להדגיש כי על בתי הדין להקפיד לנקוב במדויק ובאופן עקבי בחוק הספציפי מכוחו הם פועלים, ולהימנע מיצירת תקלות וטעויות מיותרות כפי שאירעו בהליך דנן. זו לא הפעם הראשונה שמתרחשת תקלה מעין זו (ראו למשל החלטתי מיום 13.3.2016 בתיק בש"פ 2044/16 פלונית נ' פלוני), וראוי שתהיה זו הפעם האחרונה.

8. לגופו של עניין, פרוטוקול הדיון משמש לדידי ראיה לכל מה שאירע בבית הדין. זאת, בפרט משלא התבקש תיקון הפרוטוקול ביחס לחלקים הקשורים בהתנהגות המבקש. יתרה מכך, בא-כוח המבקש אף ציין בפניי במהלך הדיון כי התבקש תיקון הפרוטוקול ביחס לחלקים הקשורים לעדותה של אחת מבנותיו של המבקש, והדבר אך מחזק את המסקנה האמורה בבחינת "מכלל ההן נשמע הלאו".

9. לפי ההלכה הפסוקה, תנאי לאפשרות הענישה מכוח החוק למניעת הפרעה הוא בהתראה מפורשת לצד המפריע בנוגע לאפשרות הטלת סנקציה, אשר הובאה לידיעתו (ראו למשל: בש"פ 2022/98 רידר נ' הרב אוחיון, פ"ד נב(2) 86, 93 (1998) (להלן: בש"פ רידר); בש"פ 4263/16 פלוני נ' פלונית, פסקה 7 להחלטתי (30.5.2016); בש"פ 10071/06 פלוני נ' פלוני, פסקה 4 להחלטת השופטת ד' ביניש (7.12.2006)). רישום בעניין זה אף חייב להופיע בפרוטוקול (ראו: בש"פ 2914/93 דראק נ' מדינת ישראל (10.6.1993); בש"פ 1362/96 פלוני נ' בית הדין הרבני האזורי בירושלים (17.7.1996)). יתרה מכך, על בית הדין לציין בפרוטוקול, בצורה מפורטת ומדויקת ככל הניתן, את מהותה של ההפרעה אשר נעשתה בפניו. זאת, שכן אחרת כיצד יוכלו נשיא או נשיאת בית המשפט העליון להעביר תחת שבט ביקורתם את החלטת בית הדין אם לא ידעו מה אירע בבית הדין? יפים לענייננו דברי השופט מ' חשין בבש"פ רידר:

"11. ...אין צורך, כמובן, שבית-הדין יאריך בדיבורו ויפרש כל מילה שנאמרה וכל תנועה שנעשתה נוכח פניו. ואולם חובה היא המוטלת על בית-הדין, לפרש ולפרט בפרוטוקול ולו את עיקרי הדברים... בית-הדין משמש – בה-בעת – גם בית-דין גם מאשים, וכמעשהו של מאשים במשפט פלילי מן-המניין חייב כתב-אישום להכיל – כדברו של סעיף 85(4) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 – 'תיאור העובדות המהוות את העבירה, בציון המקום והזמן במידה שאפשר לבררם'. הנה הוא כתב-אישום במשפט פלילי רגיל, וממנו נלמד ונדע כי שומה עליו על בית-הדין לכתוב בפרוטוקול 'כתב אישום' כהילכתו, כתב-אישום שבגיניו מרשיע הוא את מי שהפר את שלוות בית-המשפט. רק כך ניתן לשלוח אדם אל בית-האסורים. רק כך ניתן להטיל על אדם קנס-ענושים.

כך לעניין 'כתב האישום' וכך לעניין היותו של בית-הדין 'עד' למעשה ההפרעה. שהרי לא יעלה על הדעת להרשיע אדם בדין על-פי עד שיעיד כי אותו אדם 'החציף פניו' כלפי בית-הדין, כך ולא עוד. כיצד החציף פניו? מה אמר? האם העווה פניו? האם הרים קולו? האם רקע ברגליו? ועל-פי דוקטרינת 'האחדת-הרשויות' נאמר, כי שומה עליו על בית-הדין לפרש בפרוטוקול פרטיה של אותה החצפת-

פנים" [ההדגשות הוספו - מ.ג.].

10. כפי שעולה מפרוטוקול הדיון בענייננו, המבקש קיים בהתנהגותו את תנאי סעיף 2(א) לחוק למניעת הפרעה. הוא התפרע באולם בית הדין הרבני, הוא צעק והפריע לדיינים למלא תפקידם, הוא קרא לאב בית הדין שקרן. מעשיו פורטו בפרוטוקול בפירוש הנדרש (וראו למשל: "אבי הבעל מתקרב לכיוון בית הדין עם ידיים מונפות בצעקות רמות" - שורה 23 לפרוטוקול; "אבי הבעל התקרב לכיוון בית הדין עם ידיים מונפות וצועק 'שקרן'" - שורה 26 לפרוטוקול; "אבי הבעל ממשיך לצעוק" - שורה 32 לפרוטוקול). המבקש אף הוזרז על ידי בית הדין מספר פעמים כי הוא צפוי לעונש ("מתרה בבעל על מאסר והוצאות" - שורה 13 לפרוטוקול; "מתרה באבי הבעל בשנית באם ימשיך בהתנהגות זו ייעצר וייקנס" - שורה 15 לפרוטוקול; "נעצור אותך ויטלו עליך 10,000 ש"ח הוצאות" - שורה 17 לפרוטוקול; "התרה באבי הבעל מספר פעמים והינו ממשיך לצעוק" - שורה 19 לפרוטוקול; "אתה תיעצר ל-24 שעות" - שורה 24 לפרוטוקול). המבקש אף היה מודע להתראות אלו כאשר הצהיר על נכונותו להישלח למאסר ("תעצור אותי ל-20 יום" - שורה 25 לפרוטוקול). בנסיבות אלה, נחה דעתי כי בית הדין הרבני לא חרג מסמכותו כשהטיל את עונשי המאסר והקנס.

11. אף לא שוכנעתי כי בענייננו הסנקציה שהוטלה היא מעבר למידה הדרושה (ראו והשוו: בש"פ 10071/06 פלוני נ' פלוני, בו הטיל בית הדין הרבני על המבקשת עונש מאסר למשך 30 ימים; בש"פ 4833/12 פלוני נ' פלונית (24.6.2012), בו הטיל בית הדין הרבני על המבקש עונש מאסר למשך שלושה חודשים; בש"פ 6057/95 אוריאל נ' בית הדין הרבני האזורי אשדוד (13.10.1995) (להלן: עניין אוריאל), בו הטיל בית הדין הרבני על המבקש עונש מאסר למשך שלושה חודשים; ובש"פ 6342/05 פלוני נ' פלוני (6.7.2005), בו הטיל בית הדין הרבני על המבקש עונש מאסר למשך שבועיים ימים)). מכל מקום, אבקש לחזור ולהזכיר "מושכלות ראשונים" לפיהם גם בעניין זה, כבעניינים אחרים, "על בית הדין לפעול על פי עיקרון המידתיות. יש לבחור בסנקציות מתונות, ולהעלות במדרגות, עד לאותה סנקציה המבטיחה את מטרת הענישה והפוגעת במפריע במידה הפחותה" (עניין אוריאל). חזקה על בתי הדין הרבניים כי הם פועלים בהתאם לעיקרון זה, ואף ימשיכו לפעול לאורו בעתיד.

12. חרף האמור עד כה, ברצוני להדגיש כי חובת מתן ההתראה מכוח החוק למניעת הפרעה אינה כוללת בחובה התראה מפורשת לעניין העונש הספציפי בו בכוונת בית הדין לנקוט, דהיינו מאסר למשך פרק זמן מסוים או קנס בסכום מסוים. משכך, אזהרת בית הדין כי יטיל על המבקש עונש מאסר למשך 24 שעות או קנס בסכום של 10,000 ש"ח לא הייתה נדרשת לכתחילה. אולם, לתפישתי, משעה שבחר בית הדין להתריע ביחס לנקיטה בעונש ספציפי, הוא מחויב להטיל את אותו העונש הספציפי לגביו הזהיר. בית הדין התרה במבקש למעשה "כמה" יעלה לו אם ימשיך להתנהג כפי שנהג, ועל-כן עליו לפעול בהתאם להתראתו זו. בענייננו המשמעות היא שהיה על בית הדין להטיל על המבקש עונש מאסר של 24 שעות וקנס בסכום של 10,000 ש"ח - בהתאם להתראתו המפורשת שנרשמה בפרוטוקול - ולא למעלה מכך.

13. לנוכח האמור, אני מורה שבמקרה דנן יש להטיל על המבקש את הסנקציות עליהן הוזרז במפורש על ידי בית הדין, קרי מאסר למשך 24 שעות וקנס בסך 10,000 ש"ח. ניכוי ימי מעצר של אדם מתקופת המאסר שנגזרה עליו הושרשה בפסיקה זה מכבר. הדבר נובע מהזכות לחירות, המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ומהימנעות מכפל ענישה. לפיכך, ימי מעצר לא ינוכו מעונש המאסר רק במקרים חריגים במיוחד (ראו למשל: רע"ב 4865/04 מדינת ישראל נ' סויסה, פ"ד ס(2) 57, 62-63 (2005); ע"פ 4152/13 ישראלי נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (13.8.2014)). היות שבענייננו המבקש כבר נאסר למשך 24 שעות, יש להסתפק

במשך זמן זה, והמבקש לא ייאסר לפרק זמן נוסף. עיכוב הביצוע שהטלתי על עונשי המאסר והקנס מוסר בזה, והמשמעות היא שעל המבקש לשלם קנס לאוצר המדינה בסך 10,000 ש"ח.

14. התיק מתנהל תחת חיסיון אולם נראה לכאורה שאין מניעה לפרסום ההחלטה הנוכחית ללא ציון שמות הצדדים. הצדדים מתבקשים להתייחס לעניין זה עד ליום 5.2.2017.

ניתנה היום, ד' בשבט התשע"ז (31.1.2017).

ה נ ש י א ה